

egyes tanulóról. Pontos útbaigazítást adnak a tanuló ismereteire és az ismeretekben mutatkozó hézagokra is, megállapítják a figyelem fokát és tartamát, az ítélet gyorsaságát, a fantázia gazdagságát vagy szegénységét. Észre veszik a művészi, vizsgálódó vagy technikai tehetségeket és így meg lehet látni a jövő ügyes kereskedőjét, iparosát, vagy esetleg lateinerét. Ennek megfelelően utalják a tanulót a középiskola három irányának egyikébe. Különös súlyt helyeznek a tehetségek kiválasztására, ezeket minden eszközzel támogatják, hogy tehetségüknek megfelelő iskolába jussanak.

A cikk írója látja természetesen a nehézségeket is, amit különösen az osztály kétféle feladata ró a tanárra. A tanítás és gondos, mindenre kiterjedő megfigyelés a tanártól nagymértékű türelmet, okosságot és lélektani ismereteket kíván. Szabályokat erre a feladatra felállítani nem lehet, de azért bizonyos elveket be kell tartani:

a) Az eljárás ebben az osztályban csak egyéni lehet, népes osztályban tehát a célt elérni nem lehet. A tanulók száma maximálisan 25-ben van megállapítva.

b) Az ilyen osztályban lehetőleg kevés tanár tanítson, egy tanárnak tehát lehető sok tárgyat kell kiosztani.

c) A módszer cselekvő legyen, ha a tanuló passzív viselkedik az osztályban, akkor róla alapos véleményt alkotni nem lehet.

d) A tanításnak egyöntenűnek kell lenni. Azért ebben az osztályban tanító tanárok hetenként egyszer összejönnek megbeszélik az elmúlt hét eseményeit és elkészítik a jövő hét tervezetét.

Szenes Adolf

LAPSZEMLE.

Az Orsz. Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny 1938. évi május—júniusi számában *Krecsényi Dezső* „*A gimnáziumi új magyar tanterv elvi hátteré*” ismerteti. A változtatás egyik oka irodalomismeretünk gazdagodása és szemléleti változása. Másik ok az életszerűség követelménye, amely a stilisztika, retorika és poétika már-már külön, önálló, önmagáért való életét megszünteti. A mű fontos a maga egészében, de nem egyszerűen stilisztikai, retorikai, vagy poetikai szemelvény. Harmadik szempont volt a szelekció hatályossá tétele, vagyis a tanulásra alkalmatlanok felismerésének kérdése és az alkalmasok részére magasabb szellemi műveltséget adó minőségi változás. Negyedik szempont a nemzetnevelés, amelyet a mai kor az eddiginél fokozottabb mértékben követel meg az iskolától. *Dr. Benisch Artur* a Statisztikai Hivatal adatait ismerteti és a számokhoz fűződő megfontolásokat közli (Magyarország óvó- és oktatószemélyzetének stilisztikája az 1934/35. tanévben.). A polgári iskoláknál a fejlődés mérsékelt 1924 óta. Egészségtelen, hogy a polgári fiúiskolákban még mindig sok a nőtanár. 74 polgári iskolai képesítésű tanár működik középiskolánál, 255 elemi iskolánál. Viszont polgári iskolában tanít 381 középiskolai képesítésű tanár. Még több, főként a középiskolai.

tanárságot érintő adatot és tényt sorol fel. *Dr. Hári Ferenc „A német ifjúság megszervezéséről”* ismerteti igen behatóan. Látható ebből az ismertetésből, hogy az ifjúság kérdéseivel a németek igen alaposan, behatóan foglalkoznak minden részletre kiterjedően.

A kisebb terjedelmű közlemények között figyelmet érdemel *dr. Harsányi István* írása *a tanulás módszerének* (módjának) *tanításáról*. Ez a kérdés igen fontos. Nem elegendő a tanulónak tanulási eredményét ítélet alá venni, hanem meg is kell tanítani arra, miként érheti el ezt a legjobb tanulási eredményt. Amint a tanításnak, épenúgy a tanulásnak is megvan a maga helyes módszere. Ne várja a tanár, hogy ennek fogásaira a tanuló magától jöjjön rá. Hiszen a tanuló helytelen tanulási módja megbénítja a tanár munkáját is. Helyesen mondja: „tanulásmódszer tanítása nélkül korszerű nevelőtanítást el sem tudok képzelni.” *Hollós István* a szépolvasás kérdéseiről ír. A szépolvasás értelmezése idők folyamán változáson ment keresztül. Ma már nevetségesen hat a múlt század 80–90-es éveiben szépnak tartott patetikus, fülhasogató olvasási és előadási mód, viszont a leegyszerűsödött, szintelen, álmosító olvasás és előadás, amely az előbbit felváltotta, éppoly kevésbé követendő ideál. A szép olvasás, illetve előadás egyik nagy akadályát látja a foglalkoztató módszerben. A szépolvasás begyakorlítására igazában csak a középfokú iskola első három osztálya nyújt alkalmat. De a szép előadást a magyar órán kívül más tárgyak óráin is van mód és kell is gyakoroltatni. A helyes olvasás-előadás első feltétele a helyes lélegzetvétel. De nem a régebbi értelemben: írásjeltől írásjelig megszokítás nélkül, mert hiszen a mondatoknak belső tagozódásuk is van. Másik feltétel a jelző kiemelése. Legtöbb hiba történik az „egy” kiejtése körül, mert ez máképen hangsúlyozódik, ha határozatlan nevelő, és máskép, ha számnév (lásd Gyóni: Csak *egy* éjtszakára, c. költeményét.) *Bodrossi Lajos* dr. Zimmermann Ágoston beszédéből kiragadott részletekkel mutat rá, hogy a természettudományoknak is igen nagy szerepük van a nevelésben, és indokolatlan, helytelen a nemzeti művelődést szolgáló tárgyak mellett a természettudományi tárgyaknak háttérbe szorítása. A természettudományoknak is megvan a maguk nemzetevelő és formai képző erejük. (Aki ezt tagadják, azok gyenge természettudományi készségüket bizonyítják.) h. jegyzéssel írt kis „forgács” az öt érdemjegyű osztályozás bevezetését indokoltan véli. Bizonyos, hogy a francia rendszerű tíz osztályjegy tanár és tanulóra több és finomabb megkülönböztetésre ad módot.

A folyóirat melléklete *Zoltán János* tollából *tiszabádi Safáry Irma ny. felsőleányiskolai igazgatót* méltatja „*Meghalt Zirzen Janka egyik első és legkiválóbb tanítványa*” c. írásában. *Safáry Irma* az elsők között volt, aki a *Zirzen Janka* vezetése alatt működő *Csalogány-utcai tanítóképzőbe* iratkozta. Majd tanulója lett az akkor még egy éves *polgári iskolai tanítóképzőnek*. Kikerülve, tanára lett a *szekszárdi áll. polgári iskolának*. Innen hívták fel a *budapesti felsőbb leányiskola tanárának*, majd ugyanilyen típusú iskola megszervezésére és igazgatására küldötték *Löcsére*. Nyugdíjaztatása után azonnal meghívták a *budapesti neves „Veres Pálné-leánynevelő Intézet”* vezetésére. A világháború idején a *polgári iskolában nyugdíjazási he-*

lyén, Kiskörösön, vállalta a tanítás terhét. Nagy és erős szíve május 5-én megszűnt dobogni. Polgári iskolai tanárok! Hajtsuk meg nagy lelke előtt zászlóinkat!

— — — — —

A folyóirat 1938. szeptemberi számát gr. Teleki Pál vall. és közokt. Miniszter Ur beköszöntője nyitja meg „Feladatunk” címen. Mint a tanári rendből elhivatott szól hozzánk. A tanár nem munkás és nem hivatalnok, ezért számára nincs hivatalos idő. Iskolában és iskolán kívül, minden pillanatban példaadóan, nevelően kell viselkednie. Van a tanári léleknek megtanulhatatlan fluiduma, mely nélkül munkája nem lehet kellő hatású. Az ifjúságot a társadalompolitikai problémák helyes meglátására kell nevelni. De a pedagógus ne álljon a szélsőség szolgálatába, mert őt a sors a nemzet legnagyobb kincsének, az ifjúságnak öréül rendelte. Aki szavait és tetteit nem gondolja meg ebben a vezető állásban tiszser is, az rossz pedagógus. Az ifjúság pártpolitikai célok szolgálatába való terelése megbontja a nemzet szervezetét, tekintélyrombolásra vezet. A cserkész és levante intézmény fegyverező és pedagógiai szervezet. Ezeknek tehát bárki tagja maradhat, jelvényeit és ruháját az iskolán belül is viselheti. De a mértéktelenül elburjánzott jelvényesdi nyegle felfogásra vezet. Bizonyára minden jó pedagógus meg fogja találni a helyes utat külön utasítások nélkül is. Ezért mondotta, hogy bár nem tűr protekciót, de nem tartja helyesnek a rangsorhoz való ragaszkodást sem. A pedagógus értékelésében számba kell venni a hazafias magatartást, a hazafias nevelésben elért sikereket, a pedagógiai érzéket, az erkölcsi és vallásos érzést, a tanítási készséggel párosult tudást, a tanulóévek alatt elért eredményeket és magaviseletet. Ma kétszeresen fontos a nevelés osztályban és osztályon kívül. Végül ígéri a Miniszter Ur, hogy a tanári renddel való érintkezésnek ezt a módját (cikkek útján) folytatni fogja.

Dr. Heppner Antal a fizetési osztályokba nem sorolt állami (középiskolai) tanárok helyzetével foglalkozik statisztikák alapján. Dr. Bíró Béla a „Hősök tisztelete az iskolában” c. cikkében megállapítja, hogy nálunk kevés történik a világháború magyar hőseinek megbecsülésére való nevelés terén. Főként hiányzik az állandó rendszeres munka e téren. Az erre vonatkozó trianoni tilalom nem köthet már bennünket. Dr. Belohorszky Ferenc kíváncsnak tartja, hogy az önképzőkörök bevezessék az ifjúságot a mai magyar élet 3 nagy kérdésében, a népi, a trianoni (kisebbségi) és a dunai problémába. Ifj. Kunfalvi Rezső: A vándordiókok kérdése címen az iskolát gyakran többször is változtató diákokról ír. Ez a változtatás nem mindig lakóhelyváltozással függ össze. Igen sokszor a kellő ok nélkül történő, nem hivatalos „eltanácsolás” az oka. Ha bukást érdemel a tanuló, akkor rossz szolgálatot tesz az ilyen eltanácsolás. Vujsz János a francia új középiskolai reformot, dr. Hári Ferenc pedig a német tanárképzés új szempontjait ismerteti. A „Forgácsok” között figyelmet érdemel az a kívánság; hogy az iskolák évről-évre értesítője a tanulók névsorát érdemjegyek nélkül közölje, legfeljebb felsorolva buzdításul a jeles tanulókat. Az összes jegyek közlésének több rossz oldala van. Megbélyegez gyereket, szülőt. Jó példa erre br. Eötvös Lóránt bizonyítványa, amelyben egyes nem volt, kettes (jeles) csak

magyarból, a többi hármas (jó), fizikából meg éppen négyes (elégséges). A diák ebből nem érti meg, hogy ez az osztályzat nem jóslás, hanem csak pillanatnyi eredmény lerögzítése volt.

A Magyar Középiskola 1938. évi szeptemberi számából érdeklődést keltethet dr. Kováts Gyula ismertetése az *olszországi középiskola és tanárság helyzetéről* írt ismertetése. 1923-ban Gentile olasz kultuszminister reformálta meg a tanügyet. 19 tankerületi főigazgatóságot létesített. Az iskolák szervezete: kisdédvó, ötéves elemi és e fölött a középfokú iskolák. A mi polgári iskolánknak felel meg a 3 éves hivatásra előkészítő iskola, melynek tanulói tanonciskolába, gazdasági és ipari előkészítő tanfolyamra, 2—3 éves alsófokú szakiskolákba léphetnek. Középiskola a tanítóképző 4 éves alsó és 3 éves felső tagozattal, azután az 5 osztályos gimnázium a hozzákapcsolt 3 éves klasszikus liceummal, vagy ez utóbbi helyett 4 osztályos természettudományi liceummal, melybe a gimnázium IV. osztálya után lehet átmenni. A liceumokban a hittan heti egy órában szerepel, amely alól azonban a szülő felmentést kérhet, bár igen ritkán élnek ezzel a szabadsággal. A természettudományi liceum nem képesít az egyetem jogi, filozófiai és irodalmi karára. Erős minden iskolafajban a humanisztikus irány, amiknek oka a latin és olasz nyelv legközvetlenebb összefüggése. A filozófiai képzés előtérbe nyomul. A szakcsoportok kevésbé szétválasztottak, mint nálunk, ezért aztán élesen szétkülönülnek az alsó tagozat és felső tagozatban tanító középiskolai tanárok csoportja. Csak a matematika tanár vezeti az osztályt nyolc éven át. Minden más iskolába, vagy felsőbb fokozatba való átlépés csak felvételi vizsga után történhetik. Az osztályozási jegyek száma 10. Az ötös már bukást jelent. A gyakori vizsga befolyásolja a tanítási eljárást is: vizsgára való előkészítés. Annál is inkább, mintán nem az előző tanár végzi a vizsgálatot. A tanulók egyharmada bukik el átlag ezeken a felvételi vizsgákon. Így értehető, hogy a módszerben uralkodó a felületes retorikai (talán nem kell ennyire enyhíteni: verbális) módszer. Ez megnyilvánul a tanítási óra beosztásában is. Legfontosabb része a tanuló összefüggő felelése. A cikkíró megglepte az ilyenkor hallott precíz és folyamatos előadás. A tanítás koedukációs. Dacára a koránérő déli faj természetének, a megfigyelő nem vett észre káros fejleményeket. Osztályfőnök nincs. Illetve osztályfőnök alatt az olasz egyes jeles diákot ért, aki a technikai munkákat végzi. Óraközi szünet nincs! Amint az egyik tanár kilép, rögtön elfoglalja helyét a következő. Csak a második óra után van 10 percnyi pihenő. Az órák száma 5 egy délelőtt. Az elemi iskolák módszere mindezek dacára szerencsésen fejlődött, s a „Scuola serena” eredményeit Ferriere is nagyra értékeli. 1936. előtt a tananyag nem volt osztályonként részletezve, ezt De Vecchi kultuszminister vezette be. A túlterhelés, éppen a sok felvételi vizsgálat miatt, meglehetősen nagy. A tanárképzésben a gyakorlatot megszüntette Gentile, aki a didaktikának kevés jelentőséget tulajdonított. A tanári állásra pályázók állami versenyvizsgára jelentkeznek. A pontozás szerint válogathat állásban a vizsgázott. A kisebb pontszámú, de elfogadott vizsgával bíró használhatja a „tanár” címet, de rendes tanári állást csak újabb vizsga sikeres letevése után kaphat. Az ideiglenes tanárokat (meg-